

СРПСКИ ТЕХНИЧКИ ЛИСТ

ОРГАН УДРУЖЕЊА СРПСКИХ ИНЖЕЊЕРА И АРХИТЕКТА.

Заштита и обезбеђење раденика.

II

Да пређемо сад на обезбеђење раденика. Напоменули смо да је надница раднику једини извор за одржање и опстанак. Ако наступе случајеви неспособности за привређивање и продају радне снаге, и то услед болести, инвалидства, несрећних случајева, беспослице итд. онда је опстанак раденика и лица која су с њиме економски везана т. ј. његове породице, доведен у питање. Циљ обезбеђења јесте да дејство догађаја, који могу штетно утицати на раденике и њихове породице бар ублажи, кад већ нисмо у стању да их отклонимо.

Случајеви, у којима је потребно обезбеђење раденика, веома су многобројни, али се у главном могу категорисати овако: 1) пролазна немогућност зараде, а) субјективна (болест) б) од спољних утицаја на тржишту рада (беспослица); 2) стална, делимична неспособност зараде коју могу изазвати или акутни догађаји (несрећни случајеви) или процеси болести, који постепено напредују, док не доведу до неспособности функционисања појединих органа (специјална инвалидност); 3) стална, потпуна неспособност зараде услед поменутих узрока или старости и 4) потпуно уништење личности смрћу, у колико је опстанак заостале породице доведен у питање.

У прво време раденици су се почели сами узајамно осигуравати стварајући нарочите касе за помоћ у случајевима болести и смрти. Тај систем био је нарочито распрострањен у Енглеској почетком прошлог века код њихових раденичких удружења (Trades Unions и Friendly societies), али с обзиром на узак круг раденика, који је припадао удружењима, систем је показао недостатке, јер је могао давати само ограничену помоћ у болести и смрти, а није много помогла ни

помоћ касама, коју је као нпр. у Француској, држава чинила.

Немачка је била прва која је осамдесетих година прошлог века, за време Бизмаркове владавине, почела заводити нов начин обезбеђења т.з. законско, обавезно или принудно обезбеђење раденика.

Као што смо напоменули болест је први и најчешћи случај у коме је раднику потребно обезбеђење. У Немачкој је закон о обезбеђењу у болести обухватио све раденике на пољу заната, индустрије, саобраћаја и пољопривреде, чија годишња зарада не прелази 2000 марака. Установљене су т.з. месне болесничке касе за поједине струке раденика. Најмања помоћ предвиђена законом јесте лекар и лечење. Ако болест изазива и неспособност за рад раденик као помоћ добија у готову половину своје наднице и та се помоћ може и попети максимално до две трећине наднице. Средства за ово обезбеђење добијају се од уписа и улога, који се крећу од 2.5 до 6 од сто од наднице. Две трећине улога дају сами осигураници а једну трећину њихови послодавци, а у истој су размери заступљени и у управи болесничких каса. Државне власти воде надзор о правилном вршењу закона.

Делатност ових каса у Немачкој најбоље ће се видети из следећих бројева за годину 1902.

Број осигураника	9,86 милиона
„ случајева болести	3,6 „
Дани б. за које је дата накн. . . .	67,4 „
Улози и уписнине	180,8 мил. марака
Трошкови за болеснике	167,8 „

Сличан систем принудног обезбеђења у случајевима болести уведен је у Аустрији, Угарској и Луксенбургу. У Француској обавезно обезбеђење важи само за рударске

раденике. У Швајцарској овај је систем, принципијелно такође усвојен, није могао бити озакоњен, јер је године 1900 пропао на плебисциту. У Данској и Шведској постоје приватне болесничке касе, које држава материјално потпомаже.

Други случај обезбеђења јесте у инвалидству и старости, када се снага исцрпе и нестане могућности за рад. И на овом пољу се прво циљало на самопомоћ раденика. Нарочито у Француској законодавство је тежило да помаже ове касе основане добровољно и „сопственом снагом“. Међутим у току педесет година показан је веома слаб успех. Свега око десет процената раденика узело је учешћа у овом добровољном обезбеђењу, а просечна вредност т.з. старачке ренте изнела је године 1900. — и то код државних каса установљених у новије време — свега 85 динара годишње. Сличне државне касе за старачку ренту имају и Италија и Белгија.

Немачка је од европских држава и на овом пољу обезбеђења највише коракнула у напред завођењем обавезног обезбеђења у инвалидству и старости (закони од 1884. и 1899. год.). Сваки онај, ко није у стању да заради бар једну трећину од онога што здрава лица исте спреме, исте старости и у истом крају могу да зараде има права на *инвалидску ренту* а ко наврши 70 година има права на *старачку ренту*, без обзира на величину зараде.

Средства за ово обезбеђење дају држава, раденици и послодавци: држава даје за сваки случај досуђене ренте 50 марака годишње а остатак раденици и послодавци. Величина ренте зависи од величине зараде на коју је улог плаћан и од времена улагања. Право на инвалидску ренту стиче се после 200 а на старачку после 1200 недељних улога. Просечна висина инвалидске и старачке ренте износила је год. 1903. у Немачкој око 150 марака годишње. Обезбеђење врше нарочити заводи, који стоје у државним или општинским рукама. Број осигураника износио је у Немачкој године 1904. близу 14000000. Принудни систем и за ову врсту обезбеђења добија све више присталица, то најбоље показују новији законски предлози и Аустрији, Шведској, Норвешкој, Холандији и Француској, који усвајају потпуно овај систем. Најзад вредно је поменути да енглеске колоније: Нови Селанд, Викторија и Нови Уелс (Аустралија) имају по закону од 1898. установљену т.з. *државну ренту* од просечно 450 динара годишње за свако лице без обзира, које је старије од 65 година, које је стано-

вало у колонијама најмање 25 година и чија зарада није већа од 1300 динара годишње.

Проблем обезбеђења раденика у беспослици спада без сумње у најтежа и најделикатнија питања ове врсте, те није ни чудо што на томе пољу још нема толико позитивних резултата као на другим. У Швајцарској постоје т.з. *јавне касе* за потпомагање беспослених чланова, али је њихова делатност незнатна. Знатнија је помоћ, коју раднички синдикати издају у беспослици. У Гану у Белгији општина је основала нарочити фонд за беспослицу из кога помаже радничке синдикате.

Несумњиво је да ће се ускоро и у овом питању морати приступити обавезном обезбеђењу у беспослици, које би обухватило све врсте раденика у опште. Поделом осигураничких улога, ма у којој размери на раденике, државу и послодавце постигло би се свакојачко да се беспослица умањи пошто би и држава и послодавци били заинтересовани.

Помоћ у несрећним случајевима потребна је по правилу: 1). при повредама тела, по истеку извесног времена које пада на терет обезбеђења у болести и 2). у случају смрти обезбеђеног раденика.

У Немачкој је законом од 1884 у допунама доднине донетим заведено обавезно обезбеђење у несрећним случајевима на основу начела усвојеног иначе у свима културним државама да су послодавци и предузетници, који се користе радном снагом сами обавезни да даду накнаду у свима несрећним случајевима, који се при раду догоде.

До навршетка 13 недеља повређени раденик сматра се као болесник и његово лечење пада на терет горе поменутих болесничких каса. По истеку овог рока повређени има право: 1). на лекарску помоћ и лекове и 2). на ренту због умањене способности зараде. Рента може бити *пуна* ($\frac{2}{3}$ годишње зараде) и *делимична*, ако је наступила само делимична неспособност зараде. Само она лица, којима је потребна туђа нега добијају као ренту потпуну годишњу зараду. Ако је као последица несрећног случаја дошла смрт раденика онда су предвиђене следеће помоћи: 1). посмртнина породици (најмање 50 марака) 2). рента удовици и сваком сирочету до 15. године (20% до највише 60% од годишње зараде). 3). рента удовцима, кад је смрћу жене умањена способност за привређивање и 4). рента немоћним родитељима по 20% .

По угледу на Немачку обавезно обез-

беђење у несрећним случајевима заведено је у Аустрији, Норвешкој, Финској, Италији, Холандији, и Шведској. У Енглеској, Данској, француској, Шпанији, Угарској и Русији нема обавезног обезбеђења, али је код њих у том погледу проширен закон о накнади штете.

Код нас у Србији и у погледу обезбеђења, као и у погледу заштите радника немамо готово никаквих законских прописа, међутим државна статистика последњих година показује да на раду код нас гине просечно 800 људи годишње. Један добар закон о обавезном обезбеђењу учинио би свакојак да се ова огромна цифра смањи и ублажи штетно дејство несрећних случајева. Зато нам је најбољи доказ опет Немачка где је године 1904 број несрећних случајева скопчаних са смрћу био процентуално према броју становништва управо у половину мањи него у Србији.

Дирекција Српских Државних Железница у својим општим условима обавезује предузимаче да држе сталне лекаре и указују лекарску помоћ радницима у болести. Исто тако предузимачи сnose и болничке трошкове а за покриће ових издатака имају права задржавати 2% од радничке зараде.

Општина Београдска побринула се у јачој мери за обезбеђење радника при својим великим радовима. Поред осталих делова уговора прописала је и специјалне услове о регулисању радничког положаја. По истим условима поред обезбеђења лекарске помоћи и лекова радницима и њиховим породицама, болесни радници добијају за време болести (максимално два месеца) још и 40% од своје наднице. Ако се радници лече у болници помоћ се даје породици оболелог радника. Болесничка каса из које се подмирују ови трошкови образује се: 1). од улога радничких 2% од зараде, 2) од улога предузимачевог, који мора бити исто толики колико и раднички улози и 3). од помоћи саме општине, у колико улози под 1). и 2). не би били довољни.

Против несрећних случајева предузимач се обавезује да обезбеди све своје раднике код једног од београдских осигуравајућих друштава на следећи начин: а). за случај смрти на 800 губу надницу у корист законитих наследника, б). за случај потпуне инвалидности на 1200 губу надницу а за случај непотпуне инвалидности на 400 губу надницу, која ће се онеспособљеном радни-

ку исплатити један пут за свагда на име накнаде, в) 50% од зараде исплаћиваће се раднику за време привремене неспособности за рад.

Право на сва обезбеђења стичу радници ако су провели на раду најмање петнаест дана и плаћали улог за болесничку касу.

Ма да се у уговорима, које Општина Београдска закључује са предузимачима ставља да „Услови о регулисању радничког положаја чине саставни део уговора, ипак би требало нарочитим прописима у Уговору прибавити санкцију овим условима те да предузимачи буду обавезни да их у свима детаљима испуњавају, што до сада није у сваком случају чињено.

Питања о заштити и о обезбеђењу радника морају у првом реду интересовати нас инжењере и архитекте пошто све наше замисли, сви наши пројекти потребују вештине и снаге радника па да буду оживотворени и приведени у дело. Техничари на страни сматрају у новије доба т.з. „радничко питање“ као једно од стручних питања нераздвојних од технике, те су на неким великим школама техничким уведени нарочити семестрални курсеви на којима се третирају сва питања, која се, односе на заштиту и обезбеђење радника

И Удружење Српских Инжењера и Архитекта поимајући важност овога питања ставило је прошле године у пројекат „закон о уређењу Министарства Грађевина“ нарочиту одредбу да је Министар Грађевина дужан да у року од године дана (од пријема закона о уређењу Министарства Грађевина) поднесе скупштини на решавање „закон о обавезном обезбеђењу радника“ (грађевинских и саобраћајних). Међу тим поменути пројекат за чију је израду наше Удружење уложило толико добре воље, труда и времена, да би закон што потпуније и боље одговорио свима потребама технике у Србији, изгледа да је био зле среће и да га је прогутала прашина од како је још прошле јесени упућен на преглед некаквој комисији у самом Министарству Грађевина. На тај начин и „закон о обезбеђењу радника“ биће одложен до „бољих времена“, те смо с тога сматрали за потребно да питање о заштити и обезбеђењу радника додирнемо, бар у најкраћим потезима у нашем листу, и заинтересујемо колеге, да се у свакој згодној прилици узму и пораде на што бржем и правилнијем решењу ових питања.

Д.Б.

Српска радиност и индустрија.

Увод у проучавање српске радиности и индустрије.

Према томе, како извесан народ или извесно племе у извесном времену спрема своје потребе, одређује се и степен културе његове тога доба. Начин, на који извесно племе снабдева себе својим потребама, тачно је огледало његове интелектуалне моћи и вредности.

И проучавати стање и развијање српске радиности и индустрије (која се, може се слободно рећи налази још на ступњу кућевне и занатске) веома је важан посао не само за нашу културну историју, већ и за даљи напредак и развитак привредне моћи нашега назода.

Кад год се жели да се почне са ма којом граном индустрије, кад год се жели да се предузме ма каква израда фабричка, поред разматрања општих услова за одређивање места где би се отпочело са том фабричком израдом, веома је важно проучити и питање, да ли је у том крају напредовала слична кућевна или занатска производња т. ј. да ли је и кућевна и занатска производња имала успеха, прерађујући тај материјал, који би и фабричка индустрија узела у прераду. Ако то испитивање да повољне резултате, онда се са мање зетбне и бојазни може приступити таквом предузећу, јер би се тиме констатовало и утврдио један несумњиви знак, да дотична околина има услова за опстанак развијање, па и напредак предузећа. И зацело непобитна је истина, да су напредовала готово сва она предузећа, која су се ослонила на ова посматрања. Свуда готово где је фабричка индустрија дошла управо као продужење кућевне или занатске индустрије, нашла је она и повољно земљиште за свој напредак. Познати нашу домаћу (кућевну и занатску) индустрију значи познати и услове за напредна предузећа у нашој земљи.

И овим редовима биће задатак, да почне рад на упознавању српске радиности и индустрије. Овај је посао тако обилан, да је немогуће и замислити рад на овоме, без јаке и обилне сарадње свију чланова нашега Удружења, и ја се овим обраћам свима, молећи их, да се заузму око прикупљања података на овом послу, те да се тако самом Удружењу да материјала, да обради и изради једну технологију српских производња, те да тиме спреми материјал како за српску културну историју, тако и за српску техничку терминологију, а поред тога, да изнесе и покаже пут за даље развиће и напредак српске радиности и индустрије. Намерни смо да рубрику: „Српска радиност и индустрија“ стално одржимо у листу и сваки прилог по томе примиће се као важан податак.

Подела српске радиности.

„Индустрија обухвата онај део материјалне делатности једнога народа, којим се природне сировине преправљају и прерађују зарад више и згодније њихове употребе“ — вели Карић у својој „Србији.“

С почетка је човек узимао из природе предмете за своју употребу онако, како му их је природа сама ставила на расположење, па је доцније као умни створ прерађивао и догодио те природне дарове — производе — све више и више, како би му послужили што корисније и згодније. Ово довијање око дотеривања природних производа за згоднију људску употребу управо је израз материјалне делатности човечијег интелекта. Осећање извесне потребе, покренуло је човечији ум, да мисли и смишља начине, како ће што згодније задовољити ту потребу.

На сваки начин прво су се осетиле личне потребе свакога појединца и сваки појединац се и трудио да их сам задовољи; доцније кад су се образовале породице задруге и племена, почели су се и послови делити тако, да су и поједини чланови породице и задруга радили искључиво извесне послове спремајући извесне производе, којима су задовољаване потребе свију чланова те породице или задруге. На тај начин почела је *кућевна индустрија*, *кућевна радиност*; но у почетку ти производи нису се давали на употребу ван обима дотичне породице или задруге и индустрија у томе стадијуму има карактер *кућевне индустрије у ужем смислу речи*. Ну на овоме послу поједине су породице и задруге показивале јаче наплетке у извесним производњама, док су опет друге биле моћније у другим израдама, те је на тај начин *помоћу шрампе (размене)* почело допуњавање у спреми потреба и намирница у већем обиму, па и ако израда извесних потреба није премашала кућне приходе ипак ова индустрија показује *ширу кућевну индустрије у ширем смислу речи*. Мењајући тако производе допуњавале су се породице, племена па и народи у спреми својих потреба, нарочито онда, кад је размена добро потпомогнута *упошребом новца*.

На тај начин радећи чланови поједиоих породица, задруга или племена усавршавали су се у изради појединих производа, да је наступила јача тражња за њима, те су се тако чланови извесних породица и одавали *искључиво изради појединих производа*, који су служили за *подмирење потреба читаве околине*. Овако су постале *занатске производње* и индустрија у овом ступњу назива се *занатска индустрија* или *занатска радиност*, а људи који су се њом бавили: *занатлије*. На оним местима, где је се занатска индустрија развила из саме кућевне индустрије вели се да је ту занатска индустрија *кореништа*

за разлику од оне занатске производње која је донесе на са стране, већ обрађена и готова, па ту пресађена: *страна занатска индустрија*.

Усавршавањем занатске производње развила се *фабричка индустрија*, где је подела рада изведена и истакнута још јаче у корист економније и јевтиније производње, узимајући у помоћ и сва позната техничка средства, којима би се убрзала, олакшала и ојевтињала израда. Ове фабричке индустрије *корениште* су само за извесна племена и народе, док су у највише случајева пренесене и пресађене доцније.

Преме свему до сад реченом радиност или индустрија дели се у опште на: *кућевну, занатску и фабричку*, а ова се подела може задржати и за српску индустрију и радиност.

Кућевном се индустријом бави народ споредно уз друго занимање. Њоме се баве и мушки и женски чланови и према томе кућевна се индустрија дели на *мушку* и *женску* кућевну индустрију. Женскиње код нас почиње се учити појединим лакшим радовима готово одмах чим прохода, па у колико расте у толико оно постаје и самосталније за многе послове.

Поред тога, што се женскиње код нас искључиво бави спремањем свега што служи као храна, женскиње се бави код нас (по селима) и израдом свију *шкива* и *плетива* за целокупну одећу своју и својих мушких сакућана. У женским је рукама код нашег сеоског становништва (где управо и може бити разговора о некој кућевној индустрији) и прерада млека и израда млекарских производа, од чега се може изузети прерада на бачијама, што је у рукама мушкараца.

I Према томе *женски кућевна индустрија* или радиност обухватила би ове послове.

A. Спремање људске хране у шта спада:

- 1.) Кување разних јела;
- 2.) Печење разног хлеба;
- 3.) Конзервисање воћа (сем шљива);
- 4.) Израда белог смока (прерада млека).

B. *Израда шканина и плетива*, где би се рачунало:

- 1.) Израда и спрема преће и плетива: ланених и вунених;
- 2.) Бојадисање преће и плетива;
- 3.) Ткање разних тканина;
- 4.) Плетење;
- 5.) Шивење и вез.

II У *мушку кућевну индустрију* рачунају се:

A. *Спремање јела и пића* у шта спада;

1.) *Млевање брашна* (ово се може сматрати као нека врста занатлијства, јер они који се томе послу одају — *воденичари* — ретко кад раде и друге послове, јер им је ово главни посао);

- 2.) Израда пића;
- 3.) Сушење шљива;
- 4.) Прерада млека на бачијама;
- 5.) Израда пршута, сланине и кобасице (конзервисање меса); и

6.) Прерада меда, израда медовине и воска.

B. *Прерада дрвета* где би се обрадиле ове кућевне производње:

- 1.) Израда качарских послова;
- 2.) Израда столарских радова;
- 3.) Израда кола, транспортних средстава и пољопривредних алата;
- 4.) Вештачке израде од дрвета као што су: долапи за заливање, суваче, воденице разних типова, ваљавице и стружнице.
- 5.) Израда корита и стругарских послова;
- 6.) Израда катрана и смоле;
- 7.) Израда плетарска и резбарска.

B. *Прерада камена* такође се веома често врши као кућевна мушка производња, и у нашем народу веома се често баве:

- 1.) Печењем креча;
- 2.) Израдом и тесањем камена за грађевине, израдом воденичног камена, жрвњевз, тоцила брусева итд.
- 3.) Израдом надгробних споменика, крстова и плоча.

Са овим би готово била исцрпљена кућевна производња.

Остаје нам да извршимо и поделу занатске индустрије и радиности код нас.

Најзгодније је извести поделу занатске производње у нас опет према материјалу који се обрађује и према томе;

III *Занатска индустрија* обухватила би:

A. *Занатлије који прерађују земљу*;

- 1.) Цигларски и ћерамициски;
- 2.) Грнчарски; и
- 3.) Црепуљарски.

B. *Занатлије који прерађују метале*, у које би се рачунали ове занатлије.

- 1.) ковачи;
- 2.) бравари;
- 3.) ножари;
- 4.) поткивачи (налбанти),
- 5.) пушкарски;
- 6.) сајције;
- 7.) лимари;
- 8.) казанције; и
- 9.) кујунције.

B. *Занатлије код којих је заступљена хемијска индустрија*, којима се баве занатлије:

- 1.) баруције (којих је било доста, док је била слободна производња барута);
- 2.) бојације;
- 3.) табане у којима се штаве коже;
- 4.) мумције (сапунције и свећари); и
- 5.) воскари.

Г. *Занатлије код којих је заступљена текстилна индустрија*; где долазе:

- 1.) ткачи;
- 2.) мутавције; и
- 3.) ужари.

Д. *Занати код којих дрво служи као градиво* и које раде ;

- 1.) столари и стругари ;
- 2.) тесачи ;
- 3.) колари ;
- 4.) качари ; и
- 5.) асурџије.

Ђ. *Сиреом хране и пића* баве се :

- 1.) хлебари и пекари ;
- 2.) колачари ;
- 3.) месари ;
- 4.) ћевабџије и кобасичари ,
- 5.) ликерџије ; и
- 6.) бозације и шећерџије.

Е. *Сиреом обуће и одеће* баве се :

- 1.) опанчари ;
- 2.) обућари ;
- 3.) папуџије ;
- 4.) кројачи ;
- 5.) абације ;
- 6.) памуклијаши ;
- 7.) терзије ;
- 8.) ћурџије и кожухари ;
- 9.) јорганџије ;
- 10.) рукавичари ; и
- 11.) шеширџије.

Ж. *Негом шела* баве се :

- 1.) бербери и

2.) купатила. (амамџије)

3. Поред овога у Србији имамо још и ових занатлија који не би искључиво могли ући у ма који од горњих одељака, а то су .

- 1.) сарачи и самарџије ;
- 2.) штампари ;
- 3.) зидари и дунђери ;
- 4.) фотографи ; и
- 5.) фарбари и молери.

ЈV *Фабричка индустрија* у Србији још је у зачетку, а како је нема типно српске, то се у њену обраду нећемо ни упуштати на овоме месту, њена обрада припала би другој групи.

Радећи ову поделу српске радиности, држао сам се у главном онога, што је о овоме речено у Карићевој Србији, допуњујући где шта а овим сам читавим послом тежио да створим један скелет за обраду српске технологије, који би се временом радовима испунио, те тиме образовао по могућству исцрпно дело о српској радиности, чиме би се опет израдио један одељак српске културне историје нашега доба. Огромност овога посла захтева и много вредних руку, па због тога молим госпуду колеге, да се у часовима одмора позабаве и радом на овоме, а сваки рад на овоме, свака допуна и евентуална поправка добро ће доћи и срдечно ће се примити.

Јуна 1908. Београд.

Ж.

Наши технички радови.

Шлеп број 252. Срп. Бродарског Друштва. Наше Бродарско Друштво приновило је своје пловном парку још један нов објекат, повећало је свој пловни парк новим шлепом број 252, који је на Ивањдан 24. јуна ове 1908. године на Чукарици спуштен у воду у присуству многобројне публике.

Овај нови шлеп израђен је у радионици нашег Срп. Бродарског Друштва, а по усавршенијем типу но што су раније израђивани шлепови, који су се у употреби показали као одлични. Нови шлеп има запремину од 350 тона — 35 вагона.

Целокупна израда шлепа како по својој конструкцији, облику, лепоти, правилности и доброты израде у сваком погледу је изврсна. А за такав рад припада за, слуга како вредном и ваљаном директору Бродарске радионице г. Кауфману, тако и његовом првом помоћнику г. Ђ. Ристићу и свима осталим сарадницима на томе послу, који су се у своје послу толико извезбали и усавршили да заиста заслужују свако признање.

У колико нам је мило, што се пловни парк нашег Бродарског Друштва повећао једним новим обје-

ктом, још нам је милије што је тај објекат израђен код нас зашто га ми с правом и присвајамо као наш — српски технички рад. Мило нам је што је тај објекат рађен и израђен код нас, јер отуда имамо многобројне користи. На првоме месту Брод. Друштво кошта знатно јевтиније, но да је набављен са стране, наши се радници васпитавају и обучавају да раде теже финије и важније послове, који захтевају много више пажње, те се постепено оспособљавају за све веће и теже послове тако, да у току времена потпуно истисну туђу радну снагу; даље израдом објеката код нас даје се посла и зараде нашим радницима, и, на страну се издаје минимална — само неопходна сума новаца за материјал кога нема у земљи.

Ми смо до сада више пута напомињали и писали да нашој Бродарској радионици треба дати могућности не само да живи но да се и проширује и усавршава, а то се може постићи само тако, ако радионица отвори своја врата и приватним пословима. На томе треба да радимо сви а на првоме месту сама управа Бродарског Друштва.

Овај шлеп је по броју десети израђен у нашој Бродарској радионици а у раду је још један шлеп од 350 тона који ће бити готов кроз 10 — 15 дана. Ми обраћамо пажњу наших читалаца на то, те да присуствују заиста величанственом призору спуштање шлепа у воду.

Одмах по довршењу и овога другог шлепа, отпочеће радионица израду друга два нова шлепа, ако се не варамо по 600 тона — 60 вагона, те ће друштво свој пловни парк повећати ове године са четири нова велика објекта.

Најзад на завршетку нека нам је допуштена и једна примедба. Ако се не варамо шлепови су подеље-

ни по серијама — врстама, свака врста има своје бројеве: плетне од 100 до 150 тона имају бројеве од 100 на више, шлепови од 500 тона и бројеве од 500 на више, а они од 600 тона и бројеве од 600 на више чиме је олакшана манипулација, јер се одмах по броју зна и тонажа шлепа. За што је у овоме случају одступљено од тога, за што нови шлеп од 350 тона није добио број од 350 него 250? У осталом ако је ова напомена оправдана то се да поправити, број није тешко премазати и исписати нов, а ако је проведен и кроз књиге и ту се да поправити објашњењем.

јуна 1908. г.

Београд.

Дим.

Рад Удружења Срп. Инжењера и Архитекта

Записник редовне годишње скупштине Удружења Српских Инжењера и Архитекта која је одржана 1 јуна 1908. године у Београду у сали универзитета.

Присутни су били чланови удружења: Ал Петровић, Анд. Ристић, Ант. Ковач, Аца О. Миликовић Б. Јовановић., Бор. Пајевић, Бран. Јелисијевић, Војин Ђурић, Влад. М. Павловић, Влад. Гавриловић, Веселин Трипковић, Велисав Вуловић, В. Р. Вишек, В. Здравковић, В. Марковић, Дим. Т. Леко, Дан. Владисављевић, Драг. Мирковић., Драг. Спасић, Драг. Матић, Д. Маслаћ, Драг. Димић, Драг. Андоновић, Душан Божић, Душан Томић, Ђ. Златковић Ђ. Јевтовић, Е. Краловец, Жика Радовић, Ж. Димитријевић, Ираклије Боди, Јов. Станојевић, Ј. Јирачек, Јов. Андрејевић, Ј. Зрнић, Ј. Ж. Николић, Јов. Ђ. Симеоновић, Ј. Станковић, Јов. Аврамовић, Јос. Букавац, Јорд. Петровић, Ј. Обрадовић, Кирило Савић, Коста Д. Главинић, К. Пешика, Л. С. Живковић, Љуб. Денић, М. Јоксимовић, Милоје Јовановић, М. Павлићевић, Мил. С. Милосављевић, М. Требињац, Милорад К. Поповић, Марко Каракашевић, Милутин Ј. Божић, М. Л. Павловић, Миленко Турудић, Миливоје Јовановић, М. Ђорић, М. Вујовић, М. Смиљанић, М. М. Аћимовић, Мих. Голубовић, М. В. Николић, Мил. П. Стефановић, М. Јањушевић, Мил. Савчић, М. Соколовић, Миливоје Бркић, Нестор Манојловић, Ог. Кузмановић, Павле А. Димић Павле Сиринг, Пера Смедеревац, П. Јовановић, Рака Мутавцић, С. Шевић, Сиљан, Пејчиновић, Ст. Бурмазовић, Свет. Поповић, Стева Миросављевић, Св. Станковић, Св. Ковић, Ф. Трифуновић и Чеда Гагић (Свега 85).

Као гости су присуствовали г. г. Мил. Андоновић

проф., Свет. Ивачковић, архитекта и Живојин Хаџић професор и народни посланик.

Скуп је отворио у 10 часова председник удружења г. Нестор Манојловић поздрављајући добродошлицом чланове из унутрашњости, изјављујући своје радовање, што скуп види обилно посећен,

Како је стигло неколико пријава за редовне и помажуће чланове, то председник позива пословођу управе да их прочита. Пословођа г. Драг. Мирковић чита пријаве и предлог, да се за редовне чланове Удружења приме г. г. Гавра Суботић инжењер, Милојко Требињац, инж. Јован Јирачек инж, Светозар Недељковић инж., Стев. Манојловић инж., Жив. Димитријевић инж., Јов. Новаковић п. арх., Светозар Ковић инж., и Миливоје Бркић инж., а за помажуће г. г. Наум Ђермило предузимач и Милан Стефавовић грађевински надзорник.

Скуп прима предлог.

Председник предлаже да се пређе на дневни ред по коме треба да се изберу пословође скупа и предлаже. Жика Димитријевића и Веселина Трипковића. Прима се После овога се прешло на даљу тачку дневнога реда *извештај управног одбора о раду у прошлој години* и председник позива, да се саслуша извештај.

Члан управног одбора г. Павле Димић чита *извештај*, који је оштампан у 21. броју Техничког Листа.

(Наставиће се)

В е с т и.

Оправка горњег строја моста на Зеленом Виру, на путу Ниш — Прокупље, уступљена је Глигорију Паруновићу, пред. из Власотинаца, за 1096·50 д, ниже од предрачунске суме за 20·22 д, или 1.81% Плаћа мостар. фонд.

Оправка моста преко Белице и грађење водоплавског пропуста до њега, на путу Чачак—Ивањица, уступљена је Благ. Луковићу, пред. из Ивањице, за 3580 дин. ниже од предрачунске суме за 96·22 или 2.62%. Плаћа округ.

Грађење моста преко Ловачке реке, на путу Ваљево—Лозница, уступљена је Кости Алексићу пред. из Златарића, за 1659 дин. ниже од предрачунске суме за 64,43 дин. или 3,73%. Плаћа округ.

Оправка 2 моста на путу Ваљево—Чачак, уступљена је Николи Матићу пред. из Ваљева, за суму од 1150 дин. ниже од предрачунске суме за 290,64 или 20,18%. Плаћа округ.

Премазивање — фарбање — гвоздене конструкције и оправка дрвоног патоса моста преко реке Расине код Бруса, извршиће се ове године по предрачуну окр. инжењера г. Н. Писе.

Предрачунска је сума 849,15 дин.

Осигурање леве нишавске обале у Пироту довршиће се по пројекту инжењера г. М. Јовановића.

Предрачунска је сума 17713,17 дин.

Пријаве за чланство.

За *редовне чланове* г. г. Светозар Аранђеловић, Коста Шевић и Никола Матејвић инжењери железничке дирекције.

За *ванредне чланове*: г. Александар Јолцић геометар општине београдске.

Б О С Н А

У Београду је почео излазити илустровани часопис „Босна“, за књижевност и савремени живот, интересантан за свакога а потребан за сваку српску кућу и породицу.

„Босна“ ће излазити на финој сатинираној хартији великог формата од 16 — 18 страна и доносиће у сваком своме броју најмање по 6 слика, већином у боји.

„Босни“ је претплатна цена за Србију и Бугарску до нове године 5. динара. За све друге земље 8. динара или круна. За претплатнике „Босанско Херцеговачког Гласника“ 20% јефтине.

Један број послаћемо свима о има, који буду захтевали да им се пошаље, но с тим да ће по пријему броја бити дужни одмах и претплату положити, Поруцбине без новаца неће се узимати у обзир.

Претплату треба слати непосредно на адресу;

Г. Јово Ђ. Ковачевић

уредник „Босанско Херцеговачког Гласника“ или; Власништву и Уредништву „Босне“ — Београд

Нашим повереницима и претплатницима.

Како се концем овога месеца јуна завршава рачунска година 1907/8 а на дугу нам остаје многа вересија из 1906/7 и 1907/8 године, то молимо све наше претплатнике који нису измирили свој дуг, да изволе новац што пре положити нашим повереницима по унутрашњости или послати непосредно благајнику Српског Техничког Листа, како би администрација била у могућности да им и у будуће редовно шаље лист, у противном, администрација ће бити принуђена, да свима дужницима лист обустави

Уједно администрацији је част замолити све своје поверенике, да се изволе заузети око прикупљања претплате и исту што пре пошаљу благајнику листа, а администрација ће им кроз дан-два послати признанице које су сада у штампи, како би им бар у неколико олакшало заиста тежак посао око прикупљања претплате.

Наши су повереници:

За округ београдски г. Јов. Ђ. Симеоновић в.инжењер;
за округ ваљевски г. Чед. Гагић инжењер;
за округ врањски г. Свет. Јовановић виши инжењер; и
М. Јоксимовић инжењер;
за округ крушевачки г. Никола Писа инжењер;
за округ крагујевачки г. Лука Ивковић инспектор; и Дим.
В. Милошевић инжењер;
за округ крајински г. Бож. Минић инжењер;
за округ моравски г. Дим. Поповић инжењер;
за округ нишки г. Јосиф Ринер инспектор;
за округ пиротски г. Мил. Павловић виши инжењер;
за округ подрински г. Петар С. Бојић, в. инжењер; и
Јов. П. Зрнић окружни инжењер;
за округ пожаревачки г. Свет. К. Русидес виши инжењер;
и Петар М. Ракић инжењер;
за округ руднички г. Чед. Младеновић инжењер;
за округ смедеревски г. Јован Банић инспектор и Милија Нинић инжењер;
за округ Топлички г. Лаза С. Живковић инжењер;
за округ тимочки г. Влад. Здравковић и Свет. Аранђеловић инжењери;
за округ ужички г. Ђока Јевтовић инжењер; и
за округ чачански г. Мил. З. Протић инжењер;
Поред напред именоване госпде, претплата се може положити и осталим инжењерима, или непосредно послати потписаном благајнику листа.

јуна. 1908 г.

Београд.

Благајник

Српског Техн. Листа.

Јован Ђ. Раденковић.

Власник за Удружење Срп. Инжењера и Архитекта **Нестор Манојловић**, начелник Минист. Финансија у пен

Одговорни уредник: **Драгољуб Мирковић** инжењер, управник београдског водовода, Макензијева 4.

Штампарија К. Грегорића и Друга — Београд. Узун Миркова 4.